

ומתרצינן: אמר רבא: קסבר רבי מאיר, הוקבעו השמן בשחיטה כלחמי תודה.

מתניתין:

פיגל בקומץ — שבשעת הקטרת הקומץ טו-א חשב על מנת לאכול את השיריים למחר, ולא בלבונה. או פיגל בלבונה ולא בקומץ

רבי מאיר אומר: פיגול הוא, וחייבין עליו כרת, שסובר רבי מאיר מפגלין בחצי מתיר. וחכמים אומרים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר. אבל כאן הרי פיגל רק בחצי המתיר, לפי שהקומץ והלבונה, שניהם יחד מתירין את המנחה.

ומודים חכמים לרבי מאיר במנחת חוטא

מתירו למתנת בהונות המצורע, שדווקא לאחר מתן הדם על הבהונות נותן את השמן, וכפי הנאמר בפרשה שנותן השמן "על מקום דם האשם" [ויקרא יד] והיינו, שכל זמן שלא נתן מן הדם, הרי הוא מעוכב מליתן השמן. ומשום כך חשוב הלוג דבר הניתר על ידי אחרים, (54) דברי רבי מאיר.

אמרו לו לרבי מאיר: והלא אדם מביא אשמו היום ולונו מיבן ועד עשרה ימים ואם כן אין השמן ניתר על ידי האשם?! (55)

אמר לחן רבי מאיר: אף אני לא אמרתי אלא בלוג שמן הבא עם האשם.

ומקשינן: והרי אפשר לשנותו ללוג שמן זה לאשם מצורע אחר?

השמן להיות "ניתר" על ידי הדם?! והשיטה מקובצת [אות טז] כתב, כי היה אפשר לה לגמרא לומר שהדם מתיר את השמן למתן שבע [דהיינו הזאתו לפני ה' שבע פעמים] ומתן בהונות. ומבואר בדבריו, שהטעם במה שאין ליתן מן השמן קודם למתן הדם אין זה [רק] משום דין "על דם האשם" שהרי זה לא שייך לגבי מתן שבע, אלא שמתן הדם מעכב ומתיר את מתן השמן.

55. הקשה השפת אמת, מה בכך שאפשר להביא הלוג לאחר עשרה ימים, והלא מכל מקום כיון שאי אפשר ליתן מתן שמן קודם מתן דם, הרי הדם מתיר את השמן, והרי זה כבשר שלמים אשר אף על פי שנאכל לשני ימים אחר הקרבת הזבח מכל מקום מתפגל הוא על ידי דם השלמים כיון שהוא המתירו באכילה. ואמנם, בנסכים אין זו קושיא כל כך, שהרי מצינו שניתן להביא גם מנחת נסכים בפני עצמה, אבל מתן שמן לא מצינו כלל שיהיה ללא הקדמת מתן

הסולת, יכול להפריש סולת אחרת למנחה זו. והוא הדין לגבי בהמה ונסכים, שאם הפריש בהמה ונסכים לקרבן מסויים, וודאי אינו יכול לשנות הנסכים לקרבן אחר ואף רבנן מודים בזה, וכל מחלוקתם היא באותו קרבן עצמו, שאם הפריש בהמה ונסכים לקרבן זה ונפסלה הבהמה לאחר שחיתתה, לדעת רבנן יכול להפריש בהמה אחרת ולהביא נסכים אלו עמה, ולדעת רבי מאיר אינו רשאי, כיון שהוקבעו הנסכים עם הבהמה שנפסלה, וכשאבדה הבהמה אבדו אף הנסכים.

54. בדברי רש"י כאן מבואר, כי דין זה המעכב את מתן השמן קודם מתן הדם מחשיבו להדם להיות "מתיר" למתן השמן. ולכאורה יש להעיר, שהרי ענינו של דין זה אינו אלא מפני שצריך ליתן השמן "על דם האשם" וכפי שכתב רש"י בפירושו, והיינו, שכל זמן שלא נתן הדם אין כאן נתינת שמן על דם האשם, ואם כן, אין זה משום שהדם הוא המתיר לנתינת השמן, ומדוע נחשב

ומנחת קנאות שאין בהן לבונה, שאם פיגול בקומץ, שהוא פיגול, וחייבין עליו כרת, לפי שהקומץ הוא המתיר, לבדו.

וכן אם, שחט אחד מן הכבשים של עצרת, במחשבה לאכול ב' חלות של שתי הלחם למחר, או הקטיר אחד מן הבזיכין הבאים עם לחם הפנים במחשבה לאכול ב' פדרים של לחם למחר:

רבי מאיר אומר: פיגול הוא וחייבין עליו כרת. וחכמים אומרים, אין בו פיגול עד שיפגל בכל המתיר. וכבש אחד, וכן בזך אחד, הם רק חצי מתיר של הלחם.

שחט אחד מן הכבשים של עצרת במחשבה לאכול ממנו למחר, הרי הוא פיגול⁽¹⁾ אף לחכמים, משום שרק לגבי התרת הלחם נחשב כבש אחד חצי מתיר, אבל לגבי עצמו, הוא מתיר שלם. וחבירו — הכבש השני שלא חישב בו — כשר.

ואם שחטו על מנת לאכול מחבירו למחר — שניהם כשרים [שאינן מתיר מפגל את המתיר, כפי שאמרנו בדף יג ב].

גמרא:

אמר רב: מחלוקת של רבי מאיר ורבנן היא כשנתן את הקומץ בשתיקה, שלא חישב בו מחשבת פיגול, ורק את הלבונה נתן במחשבה של פיגול.

אבל אם נתן את הקומץ במחשבה של פיגול, ואת הלבונה נתן אחר כך בשתיקה, דברי הכל פיגול הוא. לפי שכל העושה, על דעת ראשונה⁽²⁾ הוא עושה, ולכן, גם את הקטרת הלבונה הוא עשה על דעת מחשבת פיגול, ונמצא שפיגול בכל המתיר.

ושמואל אומר, עדיין היא מחלוקת⁽³⁾, גם

ד! ?

לומר בו פיגול, אולם אם שחט את הכבש הראשון בכשרות ובשני פיגול, בזה יש לדון שיתפגל הלחם על ידי כבש אחד.

2. הקשה השפת אמת לראשונים שסוברים שפיגול צריך לומר מפורש בפה שעושה על מנת להקטיר חוץ לזמנו, אם כן מה עוזר לנו שעל דעת ראשונה הוא עושה, הלא לא הוציא בפיו, ומתוך שאם נאמר על דעת ראשונה, נחשב שיש כאן המשך המחשבה הקודמת, וכיון שהוציאה בפה נחשב שגם עכשיו מוציא בפה.

3. הקשה רבי עקיבא איגר מדוע כאן נחלקו רב ושמואל אם כל העושה על דעת ראשונה עושה, ואילו בתחילת מסכת זבחים פשוט לגמרא שעושה על דעת ראשונה. ותירץ הגרי"ז ששם

1. הקרן אורה והשפת אמת מקשים, מדוע שחט אחד מן הכבשים לאכול ממנו למחר פיגול, והרי שני כבשי עצרת מעכבים זה את זה, ואם כן כל אחד הוא חצי מתיר, ומתמצים שכל אחד כלפי עצמו הוא מתיר שלם, ורק תנאי צדדי יש בו שצריך שיקרב עמו הכבש השני. והסתפק המנחת חינוך באופן זה שהכבש התפגל מה דין הלחם, ומצדד שהלחם לא מתפגל, שכלפי הלחם הכבש הוא חצי מתיר. והטהרת הקדש כתב שבזה גם רבנן יודו שמתוך שהתפגל הכבש התפגל הלחם, שהלחם טפל לכבש. והנזר הקודש חולק, וסובר שמכיון שהלחם מתקדש בשחיטת הכבשים, אם כן כל זמן שלא שחט הכבש השני, עדיין לא התקדש הלחם, ואין שייך

באופן הזה.

יתיר, רבא, וקאמר לה להא שמעתא של רב.

החכמים אומרים: אין בו כרת עד שיפגל בכל המתיר, וכאן, שחישב רק באחד מהם, הרי הוא חצי מתיר.

ומדייק רב אחא: קתני מיהת, "נתן את הקומץ במחשבה, ואחר כך את הלבונה בשתיקה", ובכל זאת פליגי, ואין אנחנו אומרים כל העושה על דעת הראשונה הוא עושה!

ודחינן: אימא בלשון זו, "נתן את הקומץ במחשבה, וכבר נתן את הלבונה בשתיקה", מעיקרא.

ופרכינן: שתי תשובות בדבר לדחות תירוץ זה:

הרא, דאם כן, שקודם עשה בשתיקה ואחר

איתיביה רב אחא בר רב הונא לרבא ממה ששינו: במה דברים אמורים שמחשבת עבודת הקומץ מפגלת, בקמיצה, ובמתן כלי, ובהילוך⁽⁴⁾,⁽⁵⁾ שעבודות אלו אינן נעשות בלבונה, ולכן המחשבה בהן היא פיגול בכל המתיר, ולא בחצי מתיר.

אבל אם בא לו עם הקומץ והלבונה להקטרה, נתן על המזבח את הקומץ בשתיקה, ואת הלבונה במחשבה של פיגול. או שנתן את הקומץ במחשבה, ואת הלבונה בשתיקה, רבי מאיר אומר: פיגול הוא, והייבין עליו כרת.

4. מבואר בגמרא שהקטרת הקומץ איננו מתיר של הלבונה. והקשה בחידושי הגרז"ס הרי מבואר לעיל דף י"ג ע"א שדעת רבנן שהקומץ על מנת להקטיר הלבונה מחר הרי זה פיגול, כלומר שקומץ הינו המתיר של הלבונה, ומדוע כאן מבואר שאיננו מתיר. ומתרץ שמכאן הוכחה לשיטת תוספות בזבחים דף מ"ג ע"א דבור המתחיל ובלבונה, שכתבו שאינו רשאי להקטיר הלבונה קודם שקומץ הקומץ. ולכן קמיצת הקומץ נחשבת מתיר ללבונה מה שאין כן הקטרת הקומץ אינה מתירה את המנחה. וכן הביא רבי עקיבא איגר ראייה זו מסוגייתנו לתוספות במסכת זבחים.

5. הילוך דמתן כלי. והקשה הטהרת הקדש הרי כל עבודות מנחה שמפגלות למדנו מקרבנות בהמה, ובזבח אין הולכה לצורך קידוש כלי שהדם יוצא מהבהמה לתוך הכלי, ואם כן מנין לנו לחדש במנחה עבודה שלא מצאנו בזבח. ובאמת כך כתוב במשנה למלך פי"ג מהלכות

לגבי מחשבת לשמה מספיק לומר שהמעשה נעשה לשם זה, ולכן הכלל שהעושה עושה על דעת ראשונה מספיק לברר שהמעשה נעשה לשם זה, אולם בפיגול אין זה מספיק שעושה על דעת שיאכל חוץ לזמנו, אלא צריך שיחשוב בפועל מחשבת פיגול, ועל זה נחלקו האם על דעת ראשונה עושה נחשב כמחשבה בפועל או רק לרצון כללי, ובזה מיישב קושיית הקרן אורה שהקשה בכל מפגל בחצי מתיר, נאמר שאת המשך העבודה עושה על דעת ראשונה, ואם כן זו מחשבה בכל המתיר, ומתורץ לפי זה שכאן לא מספיק כוונה בלבד, אלא צריך מחשבה גמורה שרוצה וחושב עכשיו לפגל הקרבן, וכיון שהמחשבה שחשב בחצי מתיר אינה 'נתפסת' ואין לה תוקף של מחשבה, אם כן אי אפשר להעבירה לחצי השני של המתיר, ורק אם יש מחשבה מושלמת שייך לדון שעוברת גם לעבודה האחרת מכח הכלל 'על דעת ראשונה עושה'.

כך עשה במחשבה, היינו קמייטא, "נתן את הקומץ בשתיקה, ואת הלבונה במחשבה".

ועוד, התניא בפירושו "אחר כך" את הלבונה בשתיקה?

אלא מתרצינן: תרגמא רב חנינא, כאן מדובר בשתי דעות, שכהן אחד הקטיר הקומץ במחשבה, ואחר כך הקטיר חבירו את הלבונה בשתיקה, ולא שייך לומר שעל דעת ראשונה עושה.

תא שמע: במה דברים אמורים שאם נתן מתנה אחת מדמים הניתנים על המזבח במחשבת פיגול – פיגול, בדמים הניתנים על מזבח החיצון. כיון שאף אם נתן רק מתנה אחת כיפר, אם כן, נמצא שפיגול בכל

המתיר.

אבל, דמים הניתנים על מזבח הפנימי, כגון מ"ג הזאות של יום הכפורים⁽⁶⁾, וי"א של פר כהן משוח, וי"א של פר העלם דבר של ציבור [עיין ברש"י שמביא פירוט ההזאות], אם פיגול בין בראשונה, שמזה בין הבדים, בין בשניה, שמזה על הפרוכת, ובין בשלישית, שמזה על מזבח הזהב –

רבי מאיר אומר: פיגול, וחייבין עליו כרת. שסובר מפגלין בחצי מתיר.

וחכמים אומרים, אין בו כרת עד שיפגול בכל המתיר⁽⁷⁾. ואם לא פיגול בכולן, אין זה פיגול.

פסולי המוקדשים ה"ו שהילוך קומץ לקדשו בכלי אינו מן העבודות המפגלות, אולם הדבר קשה מאד שהרי בסוגיא מבואר להיפך.

6. הרמב"ם פוסק כרבי יוסי שאין מפגלים מעבודות הנעשות בפנים במחשבה על עבודות הנעשות בחוץ, ואם כן קשה איך יכול לפגול בפרים הפנימיים, הרי הקטרת האימורין נעשית בחוץ. ותירץ הקרן אורה שחשב בשעת הזאה ראשונה שיעשה את ההזאה השניה מחר, ואם כן זו מחשבה מפנים לפנים. ובהערות המנחת חינוך על הרמב"ם תירץ שמדובר שאת טבילת האצבע בכלי לצורך ההזאה עשה בחוץ וחשב על האימורים, ואם כן זו מחשבה בחוץ על חוץ. והקשה על תירוצו המנחת מרדכי שהרי הרמב"ם פסק שצריך לפגול בכל ההזאות, ואם כן אף שבהזאה הראשונה תירץ המנחת חינוך שטבל אצבעו בחוץ, אבל אחר כך שנכנס להזות, אם כן את שאר המחשבות חשב בפנים, ואין לתרץ שטבל בחוץ ונכנס והזה פעם אחת ושוב יצא

וטבל והזה וכן הלאה, דאם כן שנכנס כבר לתוכו, אם חוזר ויוצא החוצה הדם נפסל בפסול "יוצא". ותירץ השפת אמת שחשב בכל ההזאות לשפוך שיירי הדם למחרת על המזבח הפנימי, ואם כן זו מחשבה מפנים לפנים, ובוזה מודה רבי יוסי, ואף שאין מזבח הפנימי המקום שאמור לשפוך עליו השיריים, אולם מכיון שגם במזבח הפנימי נאמר הדין שכל הפסולים אם עלו לא ירדו, נחשב מקום שראוי לעבודה, וממילא התפגל הקרבן, וביד בנימין תירץ שחישב בשעה שטובל אצבעו בדם לעשות ההזאה למחר. ואם כן כל התירוצים האלו סוברים בדעת רבי יוסי שאף שאין מפגלין מפנים לחוץ, מפנים לפנים מפגלים, החשק שלמה מתרץ שמכיון שטבילת האצבע בדם כשירה בחוץ, נחשבת לעבודת חוץ אפילו אם עשאה בפנים, ואם חשב בשעת הטבילה על מנת להקטיר האימורים למחר נחשב שחשב מחוץ על חוץ.

7. מבואר בסוגיא שכל ה"מ"ג הזאות של הפר

אירע לו קרי ונטמא, ושימש אחר במקומו בהזאות שניות, שבאופן זה אין לומר על דעת ראשונה הוא עושה[ן].

הניחא למאן דאמר, זה שכתוב "בזאת יבא אהרן אל הקדש, בפר" — **ואפילו בדמו של פר**, שאם שחט כהן גדול את הפר, ואחר כך אירע בכהן גדול פסול, יבא כהן גדול אחר ויעבוד בדמו, ואין צריך לשחוט פר אחר, ולפי דעה זו אפשר להעמיד בשתי דעות, כלומר שני כהנים גדולים, שיכול כהן אחד לשחוט ולזרוק זריקה ראשונה, וכהן אחר יזרוק זריקה שניה ואין צריך לשחוט פר

ומדייקת הגמרא: **קתני מיהא, פיגל בין בראשונה בין בשניה ובין בשלישית, ופליגי**. ואין אנחנו אומרים שאם פיגל בראשונה, הרי בשניה ושלישית על דעת הראשונה הוא עושה!

וכי תימא שמא תאמר, כי הכי נמי מדובר בשתי דעות(8).

[שמא תשאל איך יתכן כזה דבר? והרי כל ההזאות של יום הכפורים אינן אלא על ידי כהן גדול!?! אפשר לתרץ ולהעמיד באופן שהזה כהן גדול הזאות ראשונות, ומת, או

נטמא הכהן גדול ביום כפור ונכנס כהן אחר במקומו, ואחר יום כפור הדין שאינו חוזר להיות כהן הדיוט, וכשמת הכהן גדול ביום כפור זה, נכנס זה במקומו, ואינו צריך 'חינוך' שכבר התקדש שנה שעברה, ובזה מיישב קושיית הגבורות שמונים מדוע הגמרא מעמידה במת הכהן גדול, נעמיד שנטמא, ומבואר בתוספות ישנים במסכת יומא דף מ"ט ע"ב שאם נטמא הכהן הגדול ונכנס אחר במקומו, אינו צריך להביא פר אחר, וממשיך בפר של הכהן שנטמא מפני שנחשב שלוחו, ואם כן מצאנו מקרה של שתי דעות בקרבן אחד. והגבורות שמונים מתרץ שמכיון שנחשב שלוחו של הראשון, אם כן עושה על דעתו, ואין זה נחשב לשתי דעות. והחזון איש מתרץ כפי שכתבנו קודם, שאי אפשר להעמיד בנטמא, מפני שהדין שבנטמא הכהן גדול, נכנס במקומו הסגן, והוא עדיין לא כהן גדול, וחוזרת קושיית האור שמח במה יתקדש הרי עבד עבודה פסולה, לכן צריך להעמיד דוקא במת, ואז הדין שנכנס כהן גדול שעבר ולא הסגן והוא כבר מקודש, האחיעזר מתרץ קושיית הגבורות שמונים שהסוגיא שלנו סוברת כדעת רבי יהודה שהיה בעזרה רק כן

והשעיר נחשבים לחצי מתיר. והקשה השלמי יוסף הרי כל סדרת הזאות, בין הבדים, הפרכת, מזבח הזהב, כשירה בפר אחר, ואם כן מדוע זה נחשב חצי מתיר, הרי סידרה זו הכשירה את הפר הזה, ומתרץ שמתיר נחשב שפועל את כל הפעולה שהיה צריך לפעול, ולכן אף שביחס לפר זה הרי הם מתיר שלם, מכל מקום ביחס לעבודת יום כיפור זה חלק מהעבודה ונחשב לחצי מתיר, ועיין עוד בחידושי הגרי"ז למסכת זבחים דף ל"א ע"ב.

8. **האור שמח** מקשה על הגמרא שמעמידה בשתי דעות שמת כהן אחד ונכנס כהן אחר במקומו, והרי הכהן הזה צריך 'חינוך' להיות כהן גדול, כלומר כדי שיחול עליו דין כהן גדול צריך להמשח בשמן המשחה [וזה לא היה בבית שני] או לעבוד עבודת כהן גדול וזה עצמו עושה אותו כהן גדול, וכאן שעבד עבודה מפוגלת אם כן מתברר שלא עבד עבודת כהן גדול בכשרות, ואם כן נשאר כהן הדיוט, ועדיין נשאר קושיית הגמרא שלא קרב המתיר כמצוותו. ותירץ החזון איש שמדובר לעתיד לבא, ויתקדש בשמן המשחה, ועוד תירוץ שמדובר ששנה שעברה

אחר.

אלא, למאן דאמר "בפר" דווקא, ולא בדמו (9) של פר, מאי איכא למימר? שהרי לדעתו אי אפשר שכהן אחד יזרוק זריקה ראשונה וכהן אחר זריקה שניה, אלא צריך השני לשחוט שוב פר, ולזרוק את כל הזריקות מהתחלה?

אמר רבא: הכא במאי עסקינן, כגון שפיגול בזריקה ראשונה, ושתק בשניה, ופיגול בשלישית. שבאופן הזה אי אפשר לומר שאת השניה ששתק בה עשה על דעת הראשונה, משום דאמרינן, **אי סלקא דעתך "כל העושה על דעת ראשונה הוא עושה"**, מיהדר פיגולי בשלישית, למה ליה? הרי היה לו לסמוך על מה שפירש בראשונה, כמו שבשניה סמך על הראשונה. אלא בהכרח שלא עשה על דעת ראשונה.

מתקיף לה רב אשי: מידי, וכי שתק בשניה קתני?

אלא אמר רב אשי: הכא במאי עסקינן, כגון שפיגול בראשונה ובשניה, ועדיין הוא חצי מתיר משום שבשלישית לא פיגול, דאמרינן שודאי לא עשה את השלישית על דעת הראשונות, אי סלקא דעתך כל העושה על דעת הראשונה הוא עושה, מיהדר פיגולי

בשניה למה ליה? היה לו לעשותה בשתיקה ולסמוך על דעת הראשונה אלא בהכרח שאדם זה לא סומך על דעתו הראשונה ולכן פירש בשניה, וממילא בשלישית שלא פירש, לא היתה כוונתו לעשות על דעת ראשונה ולא פיגול!

ומקשינן: **והא בין בראשונה בין בשניה ב-טו קתני, משמע שפיגול באחת מהזריקות ולא בשתיים?**

ואמרינן: **קשיא!**

אמר מר, רבי מאיר אומר פיגול וחייבין עליו כרת.

ומקשינן: **מכדי, הרי כרת (10) לא מוחיב בפיוגול עד שיקרבו כל המתירין, שיגמור את כל העבודות המתירות, דאמר מר, כתיב "פיגול הוא לא ירצה", וכיון שגם בקרבן כשר נאמר "ירצה לקרבן אשה", הרי כהרצאת כשר כך הרצאת פסול. מה הרצאת כשר, איננו כשר עד שיקרבו כל המתירין, אף הרצאת פסול, אין חל על אכילתו חיוב כרת של פיגול, עד שיקרבו כל המתירין, כלומר שייעשו כל ההזאות. והאי, כיון דחשיב בה בפנים מחשבת פיגול, פסליה, ואחר כך, כי מדי [מזה מהדס] כהיכל, מיא בעלמא הוא דקא מדי! קרבן פסול הוא**

מעמידה שמדובר בארבעה פרים. אם כן גם למאן דאמר 'ולא בדמו של פר' שייך שיהיה שתי דעות באופן זה שהביאו שתי כהנים ארבעה פרים. ותירץ הגרי"ז שלפי מאן דאמר זה, אם נפסל פר אחד ומביא כהן אחר פר אחר צריך להתחיל את כל העבודה מ"בין הבדים".

10. המשנה למלך פי"ח מהלכות פסולי

אחד להניח עליו את המזרק עם הדם, והיות שהיו שני מזרקים, אחד של הפר ואחד של השעיר, אם נעמיד שמדובר שהכהן נטמא, בהכרח שנטמא אתו גם מזרק אחד של דם, אולם הוא דוחה תירוצו שהרי טומאה הותרה בציבור.

9. רבי עקיבא איגר מקשה אחר שהגמרא